

agique penitentiam de bono aut malo quod circa illos cogitavit; juxta quod homines bonam aut malam agunt penitentiam. Vide Jerem., c. 18, v. 8 et 10.

Hinc prudenter D. Chrys. admonet quod hæc comparatio figuli et vasorum luteorum non debeat in omnibus verificari; sed tantum valet ad hoc quod homo non debeat contradicere Deo, sed ejus incomprehensibili sapientiæ cedere, subdi, obedi, tacere; similem esse rei inanimi, quæ figuli manus subsequitur; hæc multò fustus D. Chrysostomus.

Quidquid ergo circa nos faciat Deus, opifex noster, honoret, puniat; debemus adorare, silere, lutum imitari; et sicut lutum figuli manum sequitur, sic et voluntati omnia gubernantis cedere. Et hoc nos docet hæc comparatio ex prophetis desumpta; et in sensu literali intellecta.

Cave autem ne ad officii rationem existimes hæc à Paulo dicta fuisse, ait D. Chrys.; alias hinc multa sequerentur absurda, etc.; et D. Paulus qui ubique ipsam voluntatem coronat, secum ipse pugnaret. Idem D. Chrysostomus.

Hoc etenim discrimen est inter homines et vasa lutea, quòd homines vasa sint libera, et consequenter ipsimet per peccatum, seu per suæ libertatis abusum, sese faciunt vasa in contumeliam, sese proprie et positivè indurant, cum possent, si vellet, adiuvante Dei gratia, se à suis sordibus emundare, et ex vasis contumelie, fieri vasa in honorem. Vide D. Paulum 2 ad Timoth. 2, 20 et 21.

Sed quid ex hæc comparatione nobis inferendum relinquit Apostolus? Hoc ex dictis in toto contextu intelligendum, scilicet si figulus jus et potestatem habet ex eadem massa faciendi vasa quæcumque voluerit, quanto potiori jure Deus ex eadem massa filiorum Abraham, aliquos, scilicet Israelitas, potest bonis et honoribus camulare? alios, Ismaelitas et Idumæos talibus privare? imò Israelitarum servituti addicere? Quanto potiori jure Deus potest ex eadem massa hominum Ægypti incolarum, aliquos, scilicet Ægyptios, et Pharaonem rebellem plagis affligere, ac denique in profundum maris submergere; Israelitas verò è captivitate liberare, et in terram fluentem lac et mel inducere? Quid ultra in sensu saltem allegorico nobis intelligendum relinquit Apostolus? Quanto potiori jure Deus et ratione dominii et ratione justitiæ, ex eadem hominum massa, sed diversimodè disposita, Christianos credentes, potest facere vasa in honorem, id est (ut D. Paulus explicat 2 ad Tim. 2, v. 20, 21), vasa sanctificata, et utilia Domino, ad omne opus bonum parata; Judæos verò incredulos et nolentes per fidem à sordibus suis emundari, vasa in contumeliam, seu profana, inutilia Deo, malis dedita! Cum hoc tamen discrimine, quòd, sicut Deus proprie, positivè et directè miseretur, sic et proprie, positivè et directè

tur, et quem vult indurat. Cujus ergo miseretur, id est, quem peccato liberat et justificat, in Christianos credentes, hos facit vasa in honorem: quem verò indurat, uti Pharaonem et Judæos incredulos, hos facit vasa in contumeliam: sed sicut Deus positivè

facit vasa in honorem. Sicut autem non nisi improprie, indirectè, negativè, permisivè indurat, ita non nisi improprie et indirectè facit vasa contumelie; ipsi autem peccatores directè et proprie sese talia faciunt, sicut sese proprie et positivè indurant.

Quid est ergo, ex ipso D. Paulo, vas in honorem? Est vas sanctificatum, utile Domino, ad omne bonum opus paratum? id est, omnis et quilibet christianus, seu justificatus. Quid est autem vas contumelie? omnis non christianus, non justificatus. Omnes quidem et christianus, seu justificatus, et non christianus, seu non justificatus, sunt ex eadem massa, seu genere hominum. Unde ergo habet justificatus quod sit vas sanctificatum? à Dei misericordia, quæ ipsum prevenit, et cui consensit, seu, ut dicitur v. 52, quia credit in Christum. Unde habet non justificatus, quòd sit vas in contumeliam? à sua duritia, quæ Dei misericordiam repulsi, seu quia in Christum credere noluit, ut v. 52.

Hoc ut clarius intelligas, et ob id Deo dignus possis agere gratias, concipe Christum ut centrum honoris.

OBSERVATIO MORALIS.

Christus est centrum honoris et divinæ benedictionis; in ipso, ob ipsam, et per respectum ad ipsam, honorantur apud Deum, et benedicuntur à Deo, quicumque honorati ac benedicti fuerunt, sunt et erant. Per respectum ad Christum, benedicti fuerunt Abraham, Isaac, Jacob, omnes quicumque fideles: Deus benedixit nos in omni benedictione spirituali in caelestibus, in Christo, D. Paul., Ephes. 1. In hoc itaque honoris et benedictionis centro querendus honor, querenda benedictio; fide, charitate, etc. Quicumque huic centro fide unitur, fit vas honoris et benedictionis; et eò majoris, quò majori fide et charitate illi unitur. Hinc omnis verè fidelis, vas est honoris et omnis spiritualis benedictionis. Hinc omnis incredulus vas est contumelie et dedecoris. Hinc discite Christo, benedictionis centro uniri, non habitu tantum fidei, sed et frequentibus actibus fidei, spei, charitatis, ut in dies et in momenta fias vas majoris ac majoris honoris atque benedictionis.

In hoc centro permane, quiesce. *Observatio moralis.*

ALTERA OBSERVATIO ET PRAXIS.

Sicut Christus centrum est in quo benedicimur à Deo, sic et centrum est in quo Deum debemus benedicere; sicut in ipso, et propter ipsum, omnia nobis donantur à Deo, sic in ipso et per ipsum de omnibus debemus gratias agere Deo. Sicut mediator est, per quem recipimus, ita et per quem reddimus; sicut absque Christo, nihil à Deo sperandum, ita sine Christo, nihil Deo gratum.

Itaque Christo nobis continuè adhaerendum, ut petamus, ut reddamus, ut benedictionem divinam recipiamus, ut dignas Deo gratias agamus.

et directè miseretur; sic positivè et directè facit vasa in honorem. Et sicut permisivè et indirectè tantum indurat; sic permisivè et indirectè tantum facit vasa in contumeliam. *Observatio moralis sequens capituli.*

Vers. 23. — Quod si Deus volens ostendere iram et notam facere potentiam suam, sustinuit in multa patientia; vasa iræ, apta in interitum... Grec., *adaptata. Syr., consummata ad exitum.* Repressa blasphemorum superbiâ, incipit Apostolus objectioni factæ v. 19, categoricè et directè respondere: Si quem vult indurat, cur Deus queritur, et punit induratos? Respondet Apostolus, quia homines ipsi sese suâ propria malitiâ positivè indurant, et se suâ duritiè aptant ad perditionem; Deus autem illos patienter sustinet, et peccare permittit, et punire differt; sicque suâ patientiâ dicitur illos obdurare. *Quòd si, supple: Quid tim, si; vel: Quid ad te, si; vel: Quid est iniqui in Deo, si; vel: Tu quis es qui respondeas Deo, si sustinuit in multâ longanimitate, nec statim punit, sed ad respicientiam invitavit; vasa iræ, id est, homines suâ malitiâ dignissimos, in quos Deus gravissima ederet justitiæ exempla; apta, seu aptata, suâ scilicet obstinatione et impenitentia, ad perditionem, id est, qui suâ obstinata malitiâ exitum meruerunt.*

VOLENS OSTENDERE..., id est, si, inquam, postquam tales peccatores diu, cum patientiâ sustinuit Deus, expectans eorum conversionem; si tandem in illos ostendit iram suam, notamque faci suam in puniendo potentiam, sicut in Pharaonem, quid inde contra Deum dici potest?

Nota 1^a in his Apostoli verbis rationem rejectionis et punitionis divinæ, scilicet duritiem, seu Pharaonis, seu Judæorum, seu aliorum quorumcumque peccatorum. Nota 2^a ex iisdem verbis colligi hanc peccatorum duritiem proprie non esse à Deo, sed contra Dei voluntatem: quandoquidem Deus illam cum multâ patientiâ sustinet. Nota denique in hoc et sequenti versu triplicem contineri rationem, ob quam Deus impios cum multâ patientiâ tolerat. Primò, ut convertantur; et per penitentiam ad Dei misericordiam recurrant: Deus, quia benignus et misericors, omnesque vult salvos fieri, hominem peccantem non statim punit, sicut punit angelum; sed eum, utpote infirmum, cum multâ patientiâ sustinet: hæcque suâ bonitate et longanimitate ad penitentiam invitavit, ut in cap. 2, v. 4, jam dixit noster Apostolus: Ignoras quoniam Dei benignitas ad penitentiam te adducit? Secundo, ut induratos et impenitentes tandem punit; postquam enim peccatores expectavit divina bonitas, eumque suâ longanimitate ad penitentiam diu invitavit, videns quòd hæc suâ bonitate et patientiâ peccator ad suam ipsius perditionem abitur, et ob eam fit in dies contumaciior, divina tandem justitiâ suam in illum exercet potentem vindictam; peccatorem ergo obduratum punit juxta cordis illius duritiâ, id est, eò severius

Vers. 22, 23. — Quòd si Deus volens ostendere iram..., ut ostenderet divitiis gloriæ suæ in vasa misericordie, etc. Apostolus hic perfectè respondet queritur, et induratos punit? Respondet ergo hic hoc modo, q. d.: Indurati ipsi positivè se fecerunt et aptant vasa iræ; Deus ergo non fecit eos, sed sustinuit. Id est, patienter peccare permisit, differens diu supplicium, sicque eos indurasse dicitur; idque duplici de causâ. Prior est, ut iram, id est, justam

quò diutius et obstinatius divinæ benignitati restitit. Vide cap. 2, v. 5. Tertio, ut aliquorum obduratum punitione, plurimis aliis peccatoribus metum salutarem incutiens, eos convertat et sanctificet. Quoniam misericordia superexaltat judicium; in ipsâ punitione elucet Dei misericordia, 1ª quia peccatorem, quantumlibet rebellem, citra condignum, etiam post longam patientiam, punit; 2^a quia sic punit, statimque eum manifestat vindictam, ut et hinc in aliis suam ostendat misericordiam, quos hujus punitionis metu convertit à vitis, sanctificat, facitque vasa misericordie, ut in v. sequenti dicitur.

VERS. 23. — UT OSTENDERET DIVITIIS GLORIÆ SUE..., id est, abundantiam bonitatis suæ. Syr., *miserationes suas.* Bonitas gloriæ Dei; ob eam enim sancti Deum glorificant;

IN VASA MISERICORDIÆ, id est, in sanctos, justificatos, et verè fideles.

QUÆ PRÆPARAVIT IN GLORIAM, hic incipientem per gratiam, in celo perficiendam per beatitudinem; præparavit autem vocando eos, ut explicat in sequentibus, et fidem dando.

OBSERVATIO MORALIS IN V. 22 ET 23.

Cum multâ patientiâ Deus peccatores sustinet. Deus ergo improbitatis hominum non est auctor; sed citi sit infinitè bonus et sapiens, ut bonus permittit et tolerat malum; ut sapiens, ex malo medicamentum conficit contra malum. Sicut medici non creant vipersas, ait Theodoretus, sed ex eis medicamentum hominibus utile conficiunt, ita Deus malos non facit; sed postquam improbos diu toleravit, ex eorum improbitate medicamentum conficit; illos quippe punit, illorumque punitione alios peccatores terret et convertit, et suam misericordiam in sanctos manifestat.

Adoro te, Deus bone, Deus juste, Deus infinitè sapiens, ac Deus semper misericors! Quia bonus, sapiens cum patientiâ; quia justus, punit tandem quos indurat longa patientiâ; ac quia semper misericors, etiam in punitione miserericors: peccatorum quidem, quos citra condignum punit; aliorum verò, quos tali punitione instruis et convertis. Ita mihi, Domine Deus, te in omnibus adorare! da mihi et tuæ justitiæ et tuæ misericordiæ operibus, ad salutem meam, et ad gloriam tuam rectè uti!

VERS. 24. — QUOS ET VOCAVIT ROS... Explicat Apostolus quid intelligat per vasa misericordie, nos, scilicet Christianos, quos partim ex Judæis, partim ex gentibus vocavit Deus, id est, omnes Christianos. Non ergo solum ad gloriam prædestinatos, quot enim ad Christianismum vocati sunt, qui ad gloriam non sunt prædestinati! Si autem omnes christianus, vas

et potentem suam vindictam in eos ostenderet, uti fecit, cum Pharaonem miserit in mari Rubro. Putabit enim Pharo Dei patientiam, per quam non punietur cum Deus, impotentiam esse. Posterior est, ut ex hac severitate Dei in induratos appareat gloria Dei misericordie, opulentiæ et libertatis in vasa misericordie, id est, in sanctos et electos, quibus non panam, sed gloriam præparavit.

VERS. 24. — QUOS ET VOCAVIT ROS, etc. Quos, idem est, ac si dicat: Hæc vasa misericordie, non lutea